

МИХАЙЛО КАЧАЛУБА

Канадсько-Український Бібліотечний Центр

**ВІДЛУННЯ
ДУШІ МОЄЇ**

поезії

ПАРИЖ

ШЕРНЕ

1980

diasporiana.org.ua

Автор з дружиною

MICHEL KATCHALUBA

ECHO DE MON AME

P O É S I E S

(en ukrainien)

Couverture : Cristina Kyshakevych-Katchaluba

CHERNEX - PARIS

1980

Première Imprimerie Ukrainienne en France, Paris.

МИХАЙЛО КАЧАЛУБА

ВІДЛУННЯ ДУШІ МОЄЇ

П О Е З І Ї

Обкладинка: Христина Кишакевич-Качалуба.

Накладом автора.

ШЕРНЕ - ПАРИЖ

1980

Перша Українська Друкарня у Франції, Париж.

*Присвячую моїй дорогій дружині — Люсі
на сорокп'ятилітній ювілей нашого він-
чання та нашим дітям.*

Автор

М О Ї Й Д О Р О Г І Й Л Ю С І

(НА ЮВІЛЕЙ НАШОГО ВІНЧАННЯ)

Сорок п'ятий рік минає
спільного шляху
і нам іній обсідає
голову важку...

Ти маскуєш цю порошу
вдалим малярем...
Я не дам тебе, хорошу
за увесь гарем!

А мій череп облізає,
топитья, як сніг;
гребень тихо замітає
й мече за поріг.

Але серце не змінило
юного биття,
ані ритму, ані сили,
ані почуття!

Ну! Подай мені ручину,
як колись давно!
Ти для мене чар-дружина,
пристань і судно.

20 квітня 1980.

НА СОРОКОВИЙ ЮВІЛЕЙ
НАШОГО ВІНЧАННЯ

Вінчання вже сиве,
йому бо літ сорок, —
кохання — це нива
родюча, простора.

Воно молоде все,
як сонце, як вітер,
як хвилі Лемана
у синь природіті.

Як квіти весняні,
як луки шовкові,
як ранки багрянні,
як співи діброви.

Як вечори ясні
у саді алейках,
як запах ямину,
як спів соловейка...

Живе хай кохання,
йому літ немає,
зродилось зарані,
нехай процвітає!

20 квітня 75.

НА СОРОК ТРЕТІЙ РІК
НАШОГО ВІНЧАННЯ

Два жовті листки на тополі —
це начебто ми, дорога!
А вітер бушує і б'є нашу долю,
туман все густіший ляга...

Близенько одно до одного
в любові гарячій старій;
життя бо — осіння волога...
Летять журавлі у вирій...

Чи правда воно, чи нам сниться,
вже сорок три роки пройшли,
коли панотець наш Голинський
святив нам подружнє весло.

Вже сорок три роки на морі —
родинного щастя й турбот,
і бур градобійних, і горя,
і сонця, й весняних красот.

Під вітру осіннього звуки,
під сонця осіннього блиск —
над щастям дітей і вонуків —
наш кровний підноситься тиск.

Дай руку, кохана дружино,
й всміхнися, як сонце ярке!
Ще далі ми разом полинемо
в життя так бурхливе й дзвінке.

М О Ї Й Л Ю С І
Н А Ї Й Д Е Н Ь Н А Р О Д Ж Е Н Н Я

Схилилося сонце на захід
і довжаться тіні щоглів,
роки відлітають, як птахи,
і полумінь юний зотлів.

На листі червонім та золотім
дзвенить у промінні яснім
осіння краса в ніжній ноті
і спокій несе у наш дім.

Це образ твій, люба дружино,
у серці моїм і душі —
і вдяка глибока за дочок і сина
й онуків усіх — малишів.

Хай усміх твій сіє проміння
ще довгі та довгі літа,
слова твої — злоте насіння
хай в серці моїм процвіта.

За тебе благаю я Бога
й Пречисту о поміч прошу,
хай нашу подружню дорогу
з тобою разом залишу.

19 серпня 78.

МОЇЙ ЛЮСІ НА 19 СЕРПНЯ 1976

Як щороку, моя Люсю,
ювілей я твій стрічаю
з юним серцем, в юнім дусі
і пісні яркі співаю.

Що весна ген-ген за нами
й ніби літо вже минає,
це красить ще панорами
та у кольори вбирає.

Не рахуймо літ, кохана!
Хай життя за нас рахує!
В нас душа жива, багряна;
вона кроків літ не чує.

Так у радості, чи смутку
вона Бога просить, молить,
а Бог хутко чи не хутко
облегчить все нашу долю.

Тож Його — Творця і Пана
я невпинно все благаю,
щоб тобі, моя кохана,
ще віку й здоров'я вкраяв!

ВЕДУ ДИСКУСІЮ

Веду дискусію
з моєю Люсею
за місце — примат в моїм серці:
вона чи моя Україна?

О, Люсю кохана,
дружино єдина,
ти ж перша у нім,
як людина!
А перша з усіх батьківщин —
моя це таки Україна!

МОЇЙ ЛЮСІ НА 19 СЕРПНЯ 1975

Ось пливуть літа, як хвилі
по життя бурхливим морі,
не почислиш їх на милі,
ні слідів на серці хворім.

І хоч кожний рік приносить
нові болі та страждання,
Бог дає нам сили досить,
щоб знести їх без вагання.

В ювілей твій вічно юний,
дорога моя дружино,
я несучу тобі в дарунок
ці найкращі дві перлини:

мою вірність і кохання,
що не сивіють ніколи,
все палкі, як і зарані,
і за тебе Бога молять.

НАШ СВЯТВЕЧІР

Сяють зорі в небесах —
це наш святий вечір...
Мое серце — сірий птах
б'є крилом аж в плечі,

душа дзвонить і співа:
«Нова радість стала»,
а уста: — comment ça va ?
Хворих повна зала.

Грип шаліє: старі мруть,
молоді хворіють...
В термометрі росте ртуть
часто без надії...

Та багато я поміг,
а це в мене ціллю,
і зі всіх моїх доріг,
на цю завжди цілю.

Святий вечір ген у нас,
я в душі святкую...
Йду від хворих, місяць згас,
а я колядую...

6 січня 75.

НАШЕ РІЗДВО

Так, як вчора —
хворі, хворі,
грип, ангіна, ревматизм,
болить серце, болить спина,
аж язик повис...

Старші стогнуть,
плачуть діти,
я лікую всіх,
а в душі: «Христос Родився», —
не для сліз,
для втіх.

* * *

Постійно лікар в неспокою:
чи «забере» цей лік, чи ні?
Постійно пляни родить, двоїть
й прогнозу бачить в далені...

І просить Господа-Дитину
о поміч у важкій борні;
рішає часто тут хвилина,
життя ще буде або ні...

7 січня 75.

ПРИ ВІФЛЕЄМСЬКІЙ ЗОРІ

В модернім нашім Віфлеємі,
де злились в золоте теля
всі ідеали і емблеми,
в бетоні твердне і земля,

де гонять час автомашини,
де доляр числить пульс життя,
де в лоні матері дитину
гільйотинує сам суддя, —

не знайдешь, Боже наш, притулку,
щоб нам людиною знайтись...
О, людську ту гірку пігулку
Приймати мусиш, як колись —

в вертепі, в стайні, де тварина,
Ти, що усьому дав почин,
бо твір Твій, образ Твій — людина
теля-мамону дав на кін.

* * *

А там, де двері і рамена
отворені на прихід Твій,
там Ірод звів свої знамена
і чигає, як тигр, як змії...

Дітей Твоїх в ведмежі ями,
стодоли із Твоїх церков...
Великі всі ці людські драми,
та їх змиває Твоя кров.

Бо кров Твоя — спасіння світу,
і Ти прийшов до нас на це,
щоб правду й волю голосити,
щоб світ увесь змінив лице.

Тому впадуть раз на коліна
могутні всі володарі
й принесуть честь Тобі-дитині
при віфлеємській цій зорі.

НА НОВИЙ РІК

Опівночі задзвонила
Оксаночка — доня,
і Мар'янка наша мила,
і Михась ось дзвонить...

Всього блага нам бажають
у Новому Році...
Телефон мовчить могильно
від нашої Дорці...
Вона сама ген далеко,
по тамтому боці.

* * *

Душа квилить і серце в болі,
тупим теж мозок лемішем —
тут на чужім, скалистім полі
де сили свої ми несем.

Гей, вікно відчини
і поглянь у блакить!
Усміхнися до себе
й до других!

І квиління мине,
і надія в цю мить
задзвенить, заблестить
і зрадіє душа волоцюги.

1 січня 75.

ЛЮСЯ У ГРИПІ

На лижуванні діти й онуки...
Люся у грипі, трясуться руки.
А я лікую мою дружину,
мою кохану, мою єдину...

Каже, що «краще» та усміхаєсь...
І вже ледаще серце співає —
у мене в грудях,
і вже надії у мозку блудять,

а з ними пляни,
і далеч синя
манять ген душу
із мряковини.

5 січня 75.

ГЕН ЗА ОЗЕРОМ ЛЕМАНОМ

Ген за озером Леманом
лисинами світять гори,
підперезані туманом,
а над ними місяць хворий
похилив ріжок в долину,
наче впасти ось-ось має
у глибінь зелено-синю,
так низенько нахилиєсь...

10 січня 75.

ЗМУЧЕНИЙ МІСЯЦЬ

В далині чорніють гори,
а над ними місяць висить.
Похилився у покорі,
наче дід старенький, лисий.

Пташенятами злетілись —
зорі й крильцями тріпочуть;
але місяць збився з сили
і вже хилиться на кручу...

Почекайте! Переспиться
й завтра більшим, кращим встане.
Але зорі — райські птиці,
на них пірячко багряне.

8. XI. 75.

ПОЗ'ІЖДЖАЛИСЯ ОНУКИ

Поз'їжджалися онуки;
шуму, крику в хаті...
Всюди ноги, всюди руки,
всюди сміх крилатий.

Я їх слухаю, сміюся,
тішуся й сумую,
бо щебечуть до дідуся
пісеньку чужую...

23 березня 75.

СТАРЦІ

Бувають старці оптимісти:
у всьому, мовляв, Божа воля.
Як Бог нам дозволить прожити
... та з'їсти —
держитися ще наша бусоля...

Та декотрі — хмари осінні,
холодна сльота песимізму,
ніколи, нігде неспокійні,
їх настрій — похила це призма...
Болить їх щось завжди та всюди,
всі страви — це дійсна отрута,
рідня їхня — зла, як всі люди
і все для них — чин баламута...

Я слухаю ці нарікання,
теж слухаю серце, легені:
а тут вже не «аніма сана —
ін корпоре сано», бо нині —
ця аніма бідна в склерозі
пробитись крізь джунглю не в силі;
волочесь, як шкапа за возом,
по цім життєвім стрімкім схилі.

Березень 75.

ВЕСНА В МОНТРЕУ

Завітала весна до Монтреу...
Ось такої не бачити в світі:
розлилася краса від гори до гори
і заграли трембіти.

Задзвеніли піснями луги, береги,
у садах забілілися вишні,
а на горах іскряться до сонця сніги
так велично, так пишно.

23 квітня 75.

ВЕСНА

Весна,
всюди сонце
і квіття і спів...
П'яніння з кохання,
п'яніння зі снів —
таких недосяжних,
далеких, як синь...
На їхні сядь крила,
у казку полинь!
У казку весняну,
у чари життя,
за межі, за брами
в обійми злиття
всіх звуків, кольорів,
усього буття.

17. 4. 75.

МІЙ ПРАЦІВНИЙ ДЕНЬ

Втікають дні, як білі птахи,
воронами за ними ночі,
здирають з нас здоров'я лахи
та в поті наших ноги мочать...

Раненько голюся чепурно,
причісую рідке волосся
й підспівую собі безжурно,
радий, що ноги мене носять.

О сьомій перші пацієнти...
Рутинний ритм та усміх, спокій...
І так на довгій людській ленті
обстукую чотири боки.

Як час і шлунок у зеніті,
і телефон і ложка дзвонять,
когось щось мусить все боліти:
то серце, спина, то у скронях.

Шумить моя автомашина
по вулицях і між садами...
Десь хвора корчиться дитина,
десь стогне батько або мама.

Увечорі, вночі, над раном,
коли морфей пестить повіки
й держить мене в обіймах п'яних,
хтось потребує поміч, ліки...

В МЮНХЕНІ

(НА МОЇМ ЛІТЕРАТУРНИМ ВЕЧОРІ)

Велике оце чуже місто —
клекоче, гуде...
А в ньому кисне наше тісто...
Доц паде.

В мойому серці сонце світить,
тут друзі з юних літ,
гостинні Бойки; в їх орбітах
палає маків цвіт.

Живу у споминах, як казці;
гарячі стиски рук,
і сто питань хочу покласти
під серця мого стук.

Сміються друзі, обіймають,
підписую книжки,
а серце скаче, вишиває
рожеві мережки.

Розходимось з бажанням щирим
ще раз зійтись...
А красна Гельга нам шофером...
Микола ж залюбивсь.

30 травня 75.

РАНОК

Ранок будиться травнений,
вже виспівують дрозди,
мріють в квітті черешневім
ген закохані сади.

Заіскрилось небо синє,
запалився Божий день,
отворило сонце скрині,
сипле злото з повних жмень.

1 травня 1975.

КОШУ ТРАВУ

Кошу траву, вже сонце сходить,
вже запалило перли рос,
гудуть пташині хороводи,
туман сховався в тіні лоз...

Дзвенить коса, шурчить травиця,
напнувсь в тятиву кожний м'яз...
Мое життя — це косовиця
та подивління Божих крас.

5 червня 75.

ВЕСНА В ЖЕНЕВІ

Весна та сонце, зелень, квіття, —
та у душі якийсь застій...
Невже моє багатоліття
не в силі випить цей напій?

Чи тіло змучене прикрило
весняні пориви душі?
Погасло соняшне кадило —
садів у паху комишів?

О, ні! Каштани запалились
у серці чулім, хоч старім
і м'язи позбирали сили,
і в скронях б'є весняний грім.

Женева — ця сама красуня,
що пила молодість мою,
що кликала мене спросоння
на зустріч чарівну свою.

Тому й тепер дивлюсь на неї,
де злився з озером zenit,
і спомин серце моє гріє
на стовбурі згорілих літ.

Женева, 5 червня 80.

ХРЕСТА ШУКАЄМО...

Хреста шукаем по крамницях...
(Ми ж прецінь христіяни).

— Немає, каже продавчиця,
ось цього «артизана».

— Чому?

— Бо допиту немає.

— А «буди» ці, підкови, клоуни?

— Це більше очі притягає,
на мозок більше дзвонить.

О, Христе-Боже! Де дійшли ми!
Чи краще — де вернулись!
Це сатани рука незрима,
хоч ми його забули.

Палямос, 17 серпня 75.

«МИ З ІНШИХ ПАРТІЙ»

Ані хмаринки, сине небо
і сонце полум'ям пече,
пісок присмажує, терebить
червоне, спалене плече —

й гойдається воно на хвилях...
Сміються скачуть дітваки,
веселка в краплях запалилась,
розреготалися чайки..

В піску, немов гіпопотами,
масні, осмалені тіла.
Це старших Єв та їх Адамів
сюди відпустка привела.

Нагрівшись — котяться у воду;
прохолодившись — знов в пісок...
Тут чути мови всіх народів,
красу тут видно всіх жінок.

На щастя «да» тут не почути,
лиш yes, oui, i si, i ja
і щирий сміх, здоров'ям кутий;
неначе це одна сім'я.

Аж слухаю і не йму віри:
Там «так» і «ні», і «ні» і так...
На пляжі, наче на подвір'ї,
говорить щось старий козак.

Підходжу ближче й, наче в клубі,
кажу, вітаюсь: добрий день!
І піднялися сиві чуби,
напнулись шнури грубих вен.

Ми привітались... Старший каже:
— ми сваримося, як на сміх.
Ми з інших партій, любий друже,
а це, мовляв, великий гріх!

Палямос, 1 серпня 75.

ПРОФ. МИХАЙЛОВІ ГУБЧАКОВІ,
БУВШОМУ ДИРЕКТОРОВІ ГІМНАЗІЇ В ТЕРНОПОЛІ,
НА ЙОГО 96-ЛІТТЯ

Пройшли роки — весняні бурі
із громовицями воєн;
остались дні — чужі, похмурі
й холестероль у стінах вен.

Та думка тліє невгомно,
душа — живий калейдоскоп,
і всі події неповторні
живуть у ній ось так на скок.

Усі турботи в нашій школі,
усі удари вражих рук,
роки пониження, неволі
й на шиї хижий, білий крук...

Ні, не зігнули, не зламали
міцного серцем Губчака.
У його жилах бушувала
кров прадідівська козака.

* * *

Тепер ми — учні всі колишні,
усі колишні малюки —
прохаєм, щоб Господь Всевишній
Вам дальші дарував роки.

А ми Вам вдячність нашу вбогу
зі серця щирого несем —
за скарб, що нам дали в дорогу...
Цей скарб до гробу донесем.

Кляран, 29 грудня 75.

МІЙ ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

Шістдесятсім — сказати важко,
а пережити — це не жарт:
Сьорбаеш дні, як теплу кашку
і долі зиркаеш до карт...

А дні падають з тополі листям...
Життя лікарське — казіно —
і моторошне, і барвисте.
покіль в горшку закрите дно...

Та кашки все в горшку маліе...
Ну, щож — таки з'їмо до дна...
Покіль ще серце душу гріє,
нехай виспіває вона!

7 листопада 75.

ОСІНЬ

Перед вікном моїм тополі
полисїли на обрїй весь;
чешу волосся, в серці болї,
бо бачу образ такий десь:

Рїдшають кучерї бїляві,
несміло череп визира —
горою в місячній загравї,
мовляв, вже лїсїти пора!

Так осїнь я свою вітаю
весняним серцем і крилом...
Я стїльки мрїй ще, плянів маю,
ще смїло б'ю моїм веслом.

1 жовтня 75.

МОЙОМУ ОПОНЕНТОВІ ЗІ «СЛОВА»

Невлад тобі, мій любий друже,
мій простий, але щирий спів?
Не по нутру тобі, небоже,
мій правий гнів на ворогів?

Чи може тон мій віддих дусить?
Чи стиль мій сіє дисонанс —
в твоїм так витонченім усі?
Чи інший мій якийсь «мальшанс?»

Боїшся часом Качалубу
колегою назвуть своїм?
Мене назвали вже в «ПЕН-КЛЮБІ»;
так, мій земляче, у чужім.

Та я не гніваюсь ні трохи;
я більше лікар, як поет;
хай скаже сам професор Блохин,
що бачив дещо мій сельвет.

Я не тобі пісні співаю.
Куди та нащо було б це?
Я всім братам у ріднім краю,
бо в них засмучене лице.

До всіх в кільчастих загородах,
ворожих тюрмах і боях —
за волю рідного народу —
своїм пісням стелю я шлях.

Тому прости, земляче — друже!
Коли нелюбо, не читай —
моїх пісень, що вільно кружать
й летять тужливо в рідний край.

7 жовтня 75.

ОСТАВСЯ МУЖ

Мою дружину оперують...
мій лікар зник,
остався муж...
В нім почуття страшні
нуртують,
закрався в душу
смуток — вуж.
Що можу тут тепер почати?
Хірург рішає кожний рух...
Молитись можу і благати,
щоб був при ньому святий Дух.

14 жовтня 75.

* * *

Вернулася Люся з лікарні,
слабенька ще й бліда,
але усміхнена так гарно,
як мрія молода.
Якось ясніше стало в хаті,
ясніше на душі,
і знов думки мої крилаті
злітають з комишів.

25 жовтня 75.

МІЙ СОН

Ген далеко гуде авто,
ген високо десь літак,
за хвилину буде завтра,
а мій сон не йде ніяк.

Забарився волоцюга,
когось іншого обняв...
Мої думи, моя туга
ще так свіжі, як щодня.

В нічній темряві та тиші
їхні крила шелестять,
їх безмежний дух колише,
вони Божа благодать...

* * *

Ще дуже далеко до ранку,
а сон мій уже відлетів.
Я глянув на місяця баньку
і її піднесли до брів.

Дивлюсь: на душевнім екрані
програма багата, ярка...
Далеко-далеко ще ранок
і подушка зимна, тяжка.

Пробую молитись, благати,
та місяць думки полонив;
вони розлетілись крилаті —
й пірнули тихенько у сні...

НАШЕ КОРИННЯ

Сьогодні в нас сльотавий день,
бо Люся невесела...
Кохання наше — сильний пень
коріння не змінило.

У Люсі корінь з Альп, з озер,
а мій з степів широких.
Ані один не згас, не вмер,
лиш в землю вріс глибоко.

Пень гілля дав,
пень овоч дав —
і степ перемагає...
І Люсенька — моя любов
тихесенько зітхає...

5 травня 76.

Як сумно, як важко на серці мені,
в орбітах моїх палять сльози...
Невже це зневір'я у сталій борні?
Невже це симптоми склерози?

О, ні! Є багато оцих всіх причин,
що тиснуть камінням на плечі:
до Дорці родини зарубаний клин,
розбили її, наче глечик.

Тріпочеться внук наш у цих черепках,
а крильця слабі ще, без піря...
О, Боже Великий! все в Твоїх руках:
наш чин, і любов, і довіря.

Народ мій в терпінні, нарузі, тюрмі,
вже й рідного слова не сміє...
Тому то так важко, так сумно мені,
хоч серце надію леліє.

28 січня 75.

НА ВЕРШИНАХ

Глибоке небо та прозоро-синє,
ані хмариночки ніде,
сліпучі перли по долинах
тут сіє сонце золоте.

Сміються гори білими зубами,
по спині аж лоскоче дрозж...
Лиш крила розгорнуть вітрами
над морем снігових порош.

Лезен, 2 лютого 75.

НА ПЛЯЖІ

Лазурове небо, лазурове море,
мурашками люди гребуться в піску,
колишеться чайка то вниз, то нагору,
містраль чеше хвилям холодну луску.

Дивлюся, сприймаю і слухаю мову
і чайки, і сонця, і вітру, і хвиль —
я — атом розумний, я — іскра від Бога,
я — крок у дорозі безконечних миль...

Сен Рафаель, 22. 7. 77.

ЛІКУЮ ІНШИХ

Лікую інших, усміхаюсь,
даю потіху, даю лік;
а в мене біль аж серце крас
й думки морозить, ріже шпик.

Не сміє лікар бути хворим,
він сміє вмерти, як вояк.
Ніхто не зробить вже докору.
Мовляв — загинув неборак.

6. 6. 77.

Я ЗНОВУ ТІШУСЯ ВЕСНОЮ

Я знову тішуся весною,
кожніським цвітом у саду,
і з піснею пташат дзвінкою
я рідну пісеньку гуду:

Рече Дніпро поміж пороги,
клекаче бистро Черемош
і шелестять степи розлогі,
сади у райдузі порош...

І слухає Леман спокійний,
і Скелі Ней, і сам Мон-Блян
мій спів раз тихий, ніжний, мрійний,
раз гострий — дійсний гураган.

Я їм розкажую на голос
про Київ, Ужгород та Львів, —
хто обдирає їх до гола
і хто на них ці петлі сплів...

Я знову тішумся весною,
нарциз цілую весь загін,
сварюсь із тучею, грозою,
біжу із вітром навздогін.

Цей самий він, що в Україні,
ці самі навіть пшениці,
це саме небо сине-сине,
ці самі люди — на лиці...

Але промовиш рідне слово
й фата моргана геть з очей...
Я на чужині знову й знову
і сонце чужо теж пече.

16 квітня 76.

МАТИ БЕЗ СЕРЦЯ

В ім'я «свобідного» кохання —
людей «модерних» черв'яка,
лишила мати без вагання
свого синка — одинака.

Синок — пташатко кволе, бідне,
квилить і крильця підійма:
О, мамо, мамо, моя рідна!
Май милосердя!

Та дарма.

Закрив диявол серце й розум,
звірячу пристрасть запалив
й ненависти найбільшу дозу
в подружнє серце зацепив.

Закрились очі материнські,
прийшла подружня сліпота...
І закрутився камінь млинський
на жорнах розводу...

Сльота —

закрила небо все родинне,
забили громи, блискавки...
А серденько синка невинне
обсіли смутку чиряки.

Це не збудило милосердя
у матері ані на мить...
Вона накрилась пересердям,
що в пекло юдить і манить.

І відійшла. Лишила мужа,
лишила милого синка,
застрягла у саму калюжу...
О, доле, доле, ти гірка!

Дитя голодне часто й голе,
зі смутку дивиться мереж,
але завзято Бога молить,
бо віра в нього є без меж.

30. 7. 76.

ЧОТКИ

Хоч серце ще б'ється завзято
й танцює собі під ребром, —
душа не така вже крилата,
накрилась буденним рядном —

турбот всіх за хліб наш насущний,
здоров'я, що часом скрипить,
щабель розломився, то люшня,
сховався десь неба блакить...

Та чотки візьму я між пальці —
оцей ніби наш кулемет,
і болі, страждання скитальця
ховаються ген під намет.

Душа розгортає знов крила
і вище, все вище зліта,
солодко, безжурно, сміливо
знов стелиться путь золота...

10. 7. 77.

НАША ЗМІНА

У парках зелених, розлогих
майдани спортивні, басейни...
Від озера пестять волога
і фен відпочинок сімейний.

Пробігшись лягаю на спину,
а серце ще дзвонить у скронях...
Дивлюсь на вонуків та сина —
вони за футболом в погоні.

Оце наша зміна природня —
в бігу життьовім з волі Бога...
Нестимуть крізь бурі, безодні
наш прапір у дальшу дорогу.

Бель-Рів (Льозанна), 13 липня 77.

МОЇ СЛІДИ

По березі моря біжу та в піску
лишаю сліди за собою,
а море у вічнім, ритмічнім танку
змиває сліди ці водою...

По березі моря-життя я біжу
й лишаю сліди за собою.
Як мрії, як щастя я їх бережу,
зливаючи часто сльозою.

А море-життя без чуття, без ваги
сліди мої, працю і мрії —
проковтує все у свої береги
та пустку за мною лиш сіє...

Та скарбів душевних не в силі вдусить —
цих променів Вічного Бога...
Життя на землі — метеор ніби, мить —
і дітям маяк у дорогу...

Сен Рафаель, 22 липня 77.

НЕ ТАК ВОНО ТАМ...

Ми з дружиною в Женеві
ходим, як колись,
а душею — криком меві:
— весно! Повернись!
Білим лебедем по хвилях,
думкою — крилом,
що літа так пролетіли,
стерлося весло...

Ми блукаєм собі в дусі,
як за давніх літ...
Моя Люся вже бабуся,
а я теж вже дід.

Прикрасилася Женева,
будівлі нові,
на Бруншвіку свіжі леви,
нові кораблі.
Не змінилися лиш назви
стареньких вулиць,
ні бульварів, ні майданів,
все це, як колись.

Аж нам дивно,
та приємно;
не так воно там —
в Празі, Києві чи Вільні, —
повно свіжих драм.
Іншу назву все причепить
кожний окупант;
при цім клацають щелепи —
вовчий варіант.

Подивляємо Гельветів —
їхніх прадідів.
Вони кров'ю вмiли злити
оце диво див.
Дорогий це овоч-воля,
та хто хоче жить —
в своїй хаті без неволі
мусить заплатити.

28 вересня 78.

З ВЕСНОЮ ТРАВЕНЬ ОДРУЖИВСЯ

З весною травень одружився
в завітчанні дружок — дружбів,
у синій далі гомін злився
з кружінням п'яних голубів.

А травень сонце взяв до жмені
і розсипає по квітках,
танцює вітер веретеном
і ароматом стелить шлях.

Гучне весілля і велике,
гостей набралось й музик.
Пташки, мов збились з пантелику,
усюди галас, спів і крик.

- - -

Гуде весілля, дзвонять дзвони,
синіє ген небесний плай.. .
А ми в глибокому поклоні
несем моління за наш край.

28 травня 78.

МЕНЕ ЗБУДИВ ТРАВНЕВИЙ МІСЯЦЬ

Мене збудив травнений місяць,
що заглядає крізь вікно:
— вставай! вставай! кричить, збудися!
Напни ліниве перепно,
йди слухать пісню солов'їну
в моїх обіймах у саду!
Поглянь на злоту череду,
розсипану по моїм полю,
вдихай аромату п'яній!
Забудь усі хвилини кволі
й травневим щастям душу грій!

12 травня 79.

НА ГОРІ ЛЕМА

На самім шпилі гори Лема
на камені граничнім,
мій внук з червоного едему
зо здивуванням кличе:
— Невже це правда? Боже милий!
Ось тут — це власть гельветів,
а тут Італія у брилах —
без псів, без дроту сплетів
та без жандармів... Яке диво!
Тут вільний вітер граєсь
і волі чеше буйну гриву
в однім і другім краю...

І слізеньки обтер хлопчина...
В очах осталась туга...
Борись, молись! мій любий сину,
Бог волю дасть в заслугу!

21 липня 78.

ВАКАЦІЇ НІБИ...

Вакації ніби, спокійно;
лиш жий та любуйся життям!
У щасті оцім вакаційнім
турбот життьових ти не тям!

Та саме в солодкім безділлю
думки мають час розростись;
бушують в моїм смаглим тілі
та гонять безжурність кудись.

15 липня 77.

CURRICULUM VITAE

Мене породило підніжжя Карпат,
лани колисали Поділля,
в обіймах бистринь купав Дністер-брат,
співало дібров буйне гілля.

Чорнозему лімфа пересякла скрізь —
в коріння, у стовбур, у віття,
дали мені гени специфічну вісь,
що кулась в народі століття.

І хоч в катаклізмах народу мого,
мене понесли буревії,
далеко осталося родинне село,
де батько мій гречку засіяв...

І хоч в чужих мовах здобув я звання,
високі щаблі, докторати, —
у серці сидить все вітчизна, рідня...
Нікому вже їх не здолати!

І хоч на чужині падають літа
із листям чужої тополі,
душа моя дзвінко весну пригорта,
що сходить на рідному полі.

6 січня 1979.

ЛЮДИНА

Людина — всесвіт неповторний
і самотній в своїй суті,
і копії, хоч як моторні,
не можуть нею бути.

Ніхто, крім неї, не несе
оцих прикмет у своїх генах —
на все життя,
на все буття,
на все,

бо лиш вона людина.
Нема конфекцій у Творця
і кожний твір є д и н и й ,
д у ш а є д и н а —
із вивороту і з лица
у кожної людини...

Тому усі експерименти
зрівняти маси в череду,
особність знищити до щенту,
лиш до невдачі доведуть.

Людина — всесвіт неповторний,
незламне індивідуум,
що крутиться на своїм шворні,
вона бо Боже медіум.

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

У Віфлеємі, у вертепі
зродивсь Спаситель нас — людей.
Він віру й ласку нам зацепить
і викреше любов з грудей.

Згуртуймося при цім вертепі
в молитві в цю різдвяну мить!
Нехай багаття в серця склепі
вульканом ласки закипить!

«Просіть, а дасться вам» Бог мовив.
Послухаймо цих слів святих!
Просім, хай здійме з нас окови,
хай здійме прадідівський гріх —

сварні, свідомости лихої,
байдужности та розбиття,
любов'ю хай нас всіх напоїть,
розбудить віру в нас, браття!

Згуртуймося при вертепі, друзі,
у рідній пісні — коляді!
З'єднаймося у нашій тузі,
а Бог дасть силу нам тоді!

Ось при вертепі на колінах,
просім з душі, ества всього,
щоб волю дав Бог Україні
і славмо так Різдво Його!

8 грудня 79.

НАШІ СУСІДИ

Ми великі та багаті,
хоч невільні, та страшні.
Лиш за грати хочуть дати
нас сусіди навісні.

Там, мовляв, є нам найкраще:
можем двигать кулаки,
шкірять зуби, як вовк наще
та розказувать казки...

Сама назва «українець»
виклика в сусідів млість;
їм течуть на губи слини,
а в очах іскриться злість.

Скажеш чехові — німіє:
бачить «Подкапатску Русь»...
В словака скигнуть надія:
Пряшіщвина — «пекні кус...»
Полякові «Креси всходне» —
кусень раю на землі...
Українців всіх сьгодні
хтів би бачить на палі.
Для румуна — українець —
це самий рогатий чорт.
Відірвання Буковіни
він вважає за аборт.
Москалеві — українці —
це імперії пістряк,
це ціроза на печінці,
або прямо таки рак.

Ось такі сусіди наші:
кожний рвав, лизав та їв —
нашу зéмлю — з маслом кашу,
а для нас мотузки плів...

Сплів для себе... Раз придасться..
А ми вільні житимем,
бо народиться нам щастя
та охреститься вогнем.

29 травня 76.

ЗА ПРОФ. МИХ. ЄРЕМІЇВОМ

Весь довгий вік старий боровся,
щоб рідне слово не зів'яло,
щоб воля знову засіяла
у рідній хаті...

Не діждав...

Скінчив свій шлях —
кривавий і багатий,
тут, на чужині, без заграв...

Нащадки у труну вложили
і нашим прапором прикрили

Й... до стіп ворожих положили —
мовляв, корись і ти, козаче,
і символ цей —

стяг України!

А ворог аж ковтає слину
із радості...

Бо ворог в ризах —
це вовк в овечій шкірі —
цей самий завжди —
червоний він, чи сірий...

Він лицемірить перед Богом,
підносить свій месіанізм.

Мовляв: — «крізь наші лиш пороги
йдуть всі туди,
йдуть всі до Бога...

Тудою йде оцей ваш син —
син України...»

Хто тут винен?
Нащадки вбогі та малі —
великого старого батька?
Чи хтось ось так гребе в імлі?
Не сором нам ходити по землі?

(Проф. Мих. Єремійв був похований 22 вересня 75 р.
в російській церкві та російськими священиками в Женеві.)

ЙОГО БЛАЖЕНСТВУ КАРДИНАЛОВІ СЛІПОМУ

(НА ЮВІЛЕЙ ЙОГО НАРОДЖЕННЯ)

Вершок під нашим небосхилом,
під ним бурхливий горизонт,
і чорні хмари день покрили,
тріщать у вихрі сплети гонт...

Ворожі брили б'ють до скелі,
летять і наші камінці —
по постаті оцій дебелій,
по мученицькому лиці...

Ударів скільки, кпин, наруги
по скелі цій вже протекло...
Любов, покора — дар від Бога,
цілюще ласки джерело.

Не надщербили, не зломали,
бо Бог й народ його маяк;
і звідси черпає він сили
й туди пливе його каяк.

Крізь тюрми, табори, кайдани,
пониження тернистий ліс,
на пост апостола мирянам —
Господь — наш Бог його підніс.

* * *

Синівські шлем блага́ння щирі,
щоб Бог із щедрої руки —
післав Вам сил, у цьому вирі,
вести нас довгі ще роки!

15 лютого 76.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Велика П'ятниця і хрест —
найбільшої любови доказ,
найвищий, найсвятіший жест,
що прорекли колись пророки...

Хоч атомна епоха знає —
мамону, розкіш, секс і дрогу,
а на хресті сам Бог вмирає —
Начало всіх епох, сам Логос...

«Усі зневіритесь в мені» —
сказав найближчим ночі цеї,
«А після мого воскресіння,
знайду я вас у Галилеї».

Не вірили і відреклись...
Та сталося найбільше чудо:
Основи пекла затряслись
і затряслось сумління юдів, —

Він — Бог і Вічний Син Отця —
воскрес із гробу в сяйві, славі,
землі зірвав він тьму з лиця
і волі запалив заграви.

Христос воскрес! Почуйте браття!
І вірте в чудо це чудес!
Молімся, щоб у нашій хаті
Христос во істину воскрес!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Ще темрява великопісна,
ще скавуління і гризня,
нечесна лайка закулісна
і хаотична метушня...
У мозках гіпоглікемічних
думки мішає сатана,
у кволих душах, анемічних,
сам чад, стагнація до дна.

З ім'ям Христа людинолюбця
очорнюєм своїх братів
і гнемо шиї аж до пупця
(хребетний стовп у нас зотлів)
перед вельможами чужими,
що пнуться вгору на весь зріст
і чваняться перед святими,
а в нас страшний великий піст.

Та як розірветься завіса —
нам — кволим людям — Божий тест —
в святинях душ — цім темнім лісі —
і Божа кров впаде на хрест,
і як «звершилося» почуєм —
слова Спасителя в серцях
і волі вітер нам задує
й розвине наш воскресний стяг —
ми скинем шапку фіялкову
на зов, веління рідних ген
і з братом-мучеником знову
підем стрічати воскресний день!

Христос пройшов крізь смерти двері
й воскрес у славі пресвятій!
Ось згинуть наші недовіри
в воскресній пісні золотій.

Христос Воскрес! Життя навколо.
З'єднайтеся, мої брати!
Без боротьби ніде, ніколи
й нікому волі не знайти!

18 березня 76.

НЕХАЙ ХРИСТОС ВОСКРЕСНЕ В НАС!

Ви українці?
Українці!
Ви патріоти?
Патріоти!
Чомуж орлами поодинці
женетесь у вашім лету?
Чому один летить направо,
наліво другий гне хвоста,
а цей в крило своє діряве
букети слави запліта?

Теж наші орлики літають
і верещать, і верещать;
а їх орлята вже не знають,
для них «Ню патвай» треба дати...
Ці дома «штокають» аж нудно,
а тут лиш «ес» та «ес» аж страх...
І так втікають довгі будні,
і так довжиться сірий шлях —
до волі нашої, до хати...

Хоча Творець наш і наш Бог
зволив нам силу й мудрість дати,
ми лізем все в чужий горох.
Коли вже візьмем спільний напрям
і двигнем наш єдиний стяг?
Коли відкинем чужі зябри
й дамо легеням вільний тяг?
Коли у Києві, Одесі
вже слово рідне задзвенить?
Коли на нашім мозку плесі
свідомість, гордість закипить?

Браття! в Оцей же День Воскресний
нехай Христос воскресне в нас!
Ми з Ним й диявола затиснем
у пекло за короткий час.

21 березня 79.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Від гір до гір гуде луна:
Весна, весна!
Журчить ручай,
співає вітер і пташня...
Вже чути кроки,
шелест шат
крізь всі сади, поля і луки —
іде весна.
Іде вітати День Великий,
Воскресний День:
Це Божий Син,
що вмер за крику
юрби шаленої, —
в о с к р е с !
Помер за нас,
воскрес для нас.
Великий день,
великий час.
Воскресний День —
весняний день —
це день чудес...
Луна від гір
аж до небес:
Христос Воскрес!
Паде ниць гріх,
паде ниць смерть,
весняний день —
це день чудес:
Христос Воскрес!

КІНЕЦЬ «СВЯТОГО РОКУ» В РИМІ

Гудуть навколо вулиці —
модерне море чаду, диму,
а тут на тихому лиці
я бачу силу невидиму.

У чорнім платті білість душ —
усіх, що спільно Бога молять...
Молитва — це морів і суш —
маяк незримий, парасоля,

це найпевніший громозвід —
з поземних туч, каміння, криці
притулок всіх страждань і бід,
надія, пристань в метелиці.

Молитва — це найкращий лік,
що силу й ласку Божу плодить,
до джерела веде всіх рік,
дає безсмертну нагороду.

Рим, 15 грудня 75.

НЕ ЗДАТИСЬ БОРОТЬБИ!

Коли лікуеш ти —
це радість з роботи,
прямуєш до мети
крізь успіхи й турботи.

Коли зробився ти
числом на лікування
й твої капаціти
зів'яли так зарані, —
що діяти тоді?
Чекати друга-смерти?
Що стільки літ в біді
брав тихо свої жертви?

Не здатись боротьби
аж до кінця самого
та під морозами цвісти
й пісні співать до того!

Почекальня «Ультрасону», 20 жовтня 77.

ВЕДУ МОВУ З ОКЕАНОМ

Стою на носі півострова,
на самім кінчику Du Raz
і з океаном веду мову
я — син далекого Дніпра.

А океан тепер спокійний,
із небом злився в далені...
Хотілось би стотисяч кіньми
перелетіти так по нім.

І кольори цих вод і неба
зіллялися в одну блакить...
Моя душа, як білий лебідь,
по ній все далі й далі мчить...

24 липня 76.

ОБРАЗКИ З ПАРИЖА

Париж — рухливе муравлище —
і тарабанить, і тріщить,
вилускує собі та свище,
ані вночі, ні вдень не спить.

Туристів хмари облягають
і «Нотре Дам», і Пантеон,
і кольорові водограї,
бо їх любив Наполеон.

ПАРИЖ

Тебе, Париже, будували
дві тисячі років кривавих;
і будували й руйнували,
знов будували в дивній славі...

Версенжеторікс кров пролляв
й віддав життя...
На його мощах —
серед терпіння і заграв
засіяв Цезар з римських пригорщ
нове насіння...

Воно зійшло в дощах кривавих,
цвіло й сторицею вродило —
культуру римську та нову,
що Голюа геть задавила,
чужими франками прикрилась
й байстрят-гібридів народила —
та гордих, пишних, войовничих,
котрим все добре і все личить:
і імператорів своїх,
і королів своїх вбивають,
а потім славлять, величають
та чваняться перед чужими, —
немов святими...

О, Париже!
Твої бульвари велелюдні
чорніються від рас чужих —
чи свято це, чи прості будні,
ти повний розкоші і лих...

Париж, 15 липня 76.

НІЧ В ПАРИЖІ

Лежу в готелю, сон далеко,
а крізь відчинене вікно
пливе собі липнева спека
й здира піжамо та рядно...

І парижанам теж не спиться:
автомашини йдуть та йдуть,
везуть додому спиті лица
або сиренами гудуть...

А під моїм вікном, за плотом,
сплять волоцюги — бідняки;
хропіння їхне без турботи
несеться аж сюди таки...

Стоїть ще пляшка недопита —
наркотик їхній — вірний друг,
клунок малий, подерта свита
і сон спокійний, без наруг.

Париж, 16 липня 76.

ПОЗБИРАЮ МОЇ СЛЪОЗИ

Позбираю мої сльози
по чужому полю
і поставлю діагнозу
та зацеплю долю —

проти грипу порсінному,
щоб були з нас люди;
хай у вітрі осінньому
сонце волі збудить
нашу віру, єдність, силу,
що в клітинах блудять!

29 вересня 76.

БАБУСЯ І ЛІКАР

До лікаря бабуся каже,
неначе порпається в сні:
— Чому в очах у мене пряжа?
Скажи но, лікарю, мені!
Чому до вух напхалось вати?
Чому в них свищуть цвіркуни?
Чому не можу тихо спати?
Чом руки в мене — качани?
Чом ноги,, мов важкі колоди,
холодні, сині, без життя?
Чом біль по них весь час скородить?
Чом мучать дивні почуття?
Чом голова, мов веретено?
Хода важка, як у воді?
Чому щось ріже мені спину,
як би там біс самий сидів?

Чому міхур мій вже нещільний?
Ох, соромно мені сказать,
і сеча йде собі свавільно...
Куди поділась її гать?

Чому думки повільні сірі?
Чому не тішуся з весни?
Чому у пам'яті є діри
й в душі все чорні боввани?

— Скільки же літ у вас, бабусю?
питає лікар.
— Сто без двох.
— Щасливі! Я не доживуся...
Життя спішне...
Лиш знає Бог.

Вересень, 79.

ЛІКАР І ПОЕЗІЯ

Писати радять і творити
в мистецькій формі ці рядки.
Поезія — малина соковита,
та в ній бувають хробаки...

Мої же вірші час молотить
під такт стогнання, стукіт скронь,
коли смерть сипле анекдоти
із кістяних своїх долонь.

Тоді поезії дієту
з кальоріями та смаком,
мов цю малину соковиту,
гризу я разом з хробаком.

21 червня 75.

МОЇЙ ДОРОГІЙ ЛЮСІ НА ЇЇ ЮВІЛЕЙ

(НА 19 СЕРПНЯ 1979)

Тепер дивлюся
на мою Люсю,
мов на святу якусь —
здалека,
з орбіти пройдених років...
Вони втекли роки-лелеки,
злизавши юности нектар.
Пожовкли хвилі на Лемані
очей глибоких.
Та їх чар —
не згас ще й досі.
Цей самий усміх —
сонце в хмарах —
турбот всіх наших у покосах.
Цей самий голос —
шум діброви
і спів пташні в травневий вечір...
Ціле ество моєї Люсі —
це мої мрії молодечі!

Ось ювілей твій, моя люба,
моя кохана, в авреолі —
матусі доброї, дружини,
і в небезпеках, і в неволі,
й бабуні щедрої без впину.

З дітьми й онуками благаю
святого Бога в небесах,
щоб ласкою Його святою
й щедротами встелив твій шлях.

ТАМ БОГ НАРОДИВСЯ

Вбираємо знову ялинку
з дружиною так, як колись
і внукові кажемо: — синку,
дивися ти добре, дивись!
Твій прадід ось тут сніп пшениці
давав до кута — дідуха
а дзвони гули на дзвіниці
під голос старого дяка.
І люди раділи у вірі,
в надії співали пісні,
несли до вертепу в офіру
серця свої щирі, ясні —
Месії на лоні Марії,
що нам наблизив небеса,
що смуток і гріх наш розвіяв
і болі людей вколисав.

Дивися, дитино, хай віра
у серці твому росте
у соняшних днях і днях сірих,
хай Боже проміння святе —
тобі стелить стежку правдиву,
що всіх до вертепу веде;
там Бог народився із Діви,
там воля народів гряде.

Січень 77.

СВЯТВЕЧІРНЯ ЗОРЯ

Святвечірня зірка сяє —
нам ось тут і в Україні...
Хай вона нас всіх єднає
під прапори жовто-сині!
Хай сварні усі, незгоди
змиє ласкою святою,
хай любов'ю до народу
нам усім серця напоїть!
Йдім за зіркою ясною,
зв'язані серцець вінками,
до Вертепу! Хай загоїть
Бог глибокі наші рани!
Йдім й співаймо: «Бог Предвічний
народився» в Україні...
І знов прийде «Свято Січня»
і поклониться Дитині —
наш народ увесь побожно
в вільній, рідній Батьківщині...

Січень, 79.

АНГОЛА

Віки боролися за волю,
кривавилися з роду в рід;
і усміхнулася їм доля —
зродилась їм держава-міт.

Але при зродах поветухи
роздерли пупа: рине кров,
зірвалась чорна завірюха
і брат з ножом на брата знов...

* * *

Дивімся добре, милі браття,
на цей страшний кривавий взір;
бо й в нас сварні, тертя, прокляття,
бо й в нас усюди перекір.

Готові будьмо! Завтра рано
покличе нас у бій сурма...
Багато буде в нас гетьманів,
але бійців у нас нема...

Тому в ряди ставаймо дружньо
під наш єдиний рідний стяг!
Розіб'ємо ряди потужні
ворожих відвічних ватаг.

12 листопада 75.

ЕПІЛЕПТИК

Веселий крокує по місті
і юність за руку веде,
і щоки — веселка в намисті,
і пісню тихенько гуде...

Нараз у очах потемніло,
а в темряві цій блискавки,
і щось підбило йому крила,
і він повалився навзнаки...

У корчах тривких ціле тіло,
посиніла сливка — лице,
піною уста перелило,
відходить на той світ живцем...

Цікаві навколо юрбою,
хтось — «лікаря треба», кричить...
Хоч смерть вже стоїть за стіною,
він все-таки буде ще жить.

Ось корчі спинились,
лице спокійніше,
він вії помалу підніс:
«Що сталось?» питає на силу...
З'явився теж лікар, санітарний віз.

4 липня 78.

ІВАННІ ЧОРНОБРИВЕЦЬ

«Ескізи» оці, мила пані, —
це в квітті гудіння бджоли —
Олеся вона чи Іванна —
нектар набира до поли.

Це деколи човен на морі,
що хвилям хірургом стає
і ріже їх «череву хворе»,
бо в ньому надія гние.

Ще деколи звисока птахом
хребтами любується Альп,
то знову стрибне одним махом,
куди не сяга вже асфальт.

А звідси так видно далеко,
крізь вічності наче вікно...
Як в далеч манять небезпеки,
тоді не дивитись на дно!

«Ескізи» оці ваші, пані, —
клітини, фрагменти душі,
що граються променем раннім,
в долонях його несучи.

А він так слизький, вередливий,
піною крізь пальці тече,
то гладить широкі вам крила,
то сяде між них на плече...

Мовляв «віршів пишуть багато»,
не кожен мав щастя на мить
в долонях цей промінь пом'яти
і кинути в неба блакить.

Ну ж мніть цей промінчик в долонях
і пробуйте кинуть ген там,
де серце товче аж у скронях
і жде на цілющий бальзам.

15 листопада 76.

ВОЛОДИМИРОВІ ЯНІВУ

Читаю книжечку «ЖИТТЯ» —
твое дитя, мій славний друже,
і в серці радість процвіта,
душа орлям аж рветься, тужить...

І тріпотяться під ребром
у тахикардії всі струни,
як бачу дні твої «за склом»,
твого життя зелене руно.

І графік твій пірнув у глиб
бджолою в твої свіжі квіти...
Напившись — різав смуги скиб
під соняшним твоїм зенітом.

Цікавий висновок роблю
теж я з твоєї анамнези,
коли орю твою рілю
душі моєї гострим лезом:

Між бурянами, в борозді
знаходжу хлопчика у мріях;
зір чаєням ген по воді,
сльозинки в довгих віях...

І мрії в дійсність перейшли,
юнак пустився вже до лету
за сонцем з сірої імли,
в широкі води з очерету.

І пив знання він із грудей
цілої матері — планети,
все мрійний, юний та міцний,
з огнем ярким в артерій сплетах.

І стигли овочі в саду,
і золотилася пшениця; —
вже муж всю силу молоду
запряг у рідну косовицю —

і приложив весь свій талант
йому дарований від Бога,
найкращий в світі діамант —
це чарівне, священне слово...

Здорове зерно вибирав
та вирощав для свого краю;
душа палала від заграв —
гонорів, слави та... відчаю.

Хоч іній кучері обсів,
у юнім серці мрій криниця,
весняні блискавки з-під брів,
а «в очі дивляться зіниці»...

«ЖИТТЯ» — це дзеркальце мале
великого життя людини,
що океанами пливе —
прямуючи до України.

12 серпня 76.

ІНЖЕНЕРОВІ МИХАЙЛОВІ ГАВРИЛЮКОВІ

(НА ЙОГО 80-ЛІТТЯ)

Життя — це подорож бурхлива
вже від колиски аж по гріб,
краплини щастя, горя зливи
й турбот щоденних за свій хліб.

Але людина — це залізо,
оце, що зветься тверда сталь;
вона крізь муки всі пролізе,
бо дух її жене у даль.

* * *

Такі думки перелітають
крізь голову мою тепер,
як бачу я на нашім плаю
Гаврилюка Михайла сквер.

Ті, що їм в'язанка не личить,
але привикли на «галстук»,
його Івановичем кличуть,
а він Михайло Гаврилук.

Його історія багата
і давня, пестра та сумна...
Його козацьке серце тата
зранила доля навісна...

Як би це був найліпший потяг,
ракета бистра чи літак,
була би з них лиш купа дроду...
Все видержав старий козак.

Та ще й сміється навіть часом,
ба іншим гумор піддає...
О, на чуже не є він ласий,
та завжди береже своє.

І так чужими болотами
прийшов на битий чужий шлях
й несе без зайвої реклями
свій рідний, хоч болючий стяг.

* * *

На плечі восьмий хрестик стукнув,
але старого не злякав.
Йому гудуть у вухах бубни
боїв визвольних і заграв.

Угору голову піднесе,
задивиться в майбутність ген,
та держить все весло на плесі,
а риби скачуть у човен.

* * *

Хай Госпорь Бог йому дозволить
в здоров'ї добрім на зорі
полюбуватись рідним полем
й ловити рибу на Дніпрі!

10 вересня 76.

АВДІЄНЦІЯ У КАРДИНАЛА СЛІПОГО

Сторожа, уряд, телефон
й холодна, тиха «Палацціна»,
і почекальня — ряд вікон,
червоні кольори на стінах...

Чекаємо — мій син і я;
і дивне почуття тривожить,
мов при читанні псалтиря,
так серце скаче ген із ложа...

І двері скрипнули нараз,
а в них снайома всім нам постать...
— Прощу ласкаво! Страх погас.
Це батько мов, нас просить в гості.

Говоримо... Хвилини в брід —
біжать до вічності ручаю;
та я в душі моїй їх слід —
незримі скарби — зберігаю.

Ця постать — дзеркало немов
народу з серцем Прометея —
і хоч круки п'ють з нього кров,
воно віки міцне й живе є.

Це символ сили і терпінь
народу нашого в змаганні —
від поколінь до поколінь
в боях, молитві та благанні.

Ми віримо, що Бог подасть
нам ласку єдности і сили
звільнити з пута рідну владу
і дати їй держави крила.

Рим, 18 грудня 75.

ПІСЛЯ ОДНИХ «ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ»

На серці гіркість долину,
в душі відчай безмежний —
Вторують пісеньку сумну,
як всі ми протилежні.

І хоч історія — зеро,
релігія — ще менше,
та ніж до брата під ребро,
та брат на брата бреше...

Нема єднання, ні шляхів,
стежок, ні плаїв спільних...
Мовляв, вже Гонта це довів
і це було доцільне.

Як слухаєш базікань цих,
цих вигуків півп'яних,
вже розумієш «рідний» гріх,
що нас веде в кайдани...

Оце цеглини на наш дім?
На нашу рідну хату?
Не дивно, як би Божий грім
розбив цей рід проклятий.

Та Бог — це батько наш, терпить
і жде, коли ми — діти
опам'ятаємось на мить,
покіль ще сонце світить...

З'єднаємось і до мети
підемо у молитві,
а Бог до волі дасть дійти
у справедливій битві.

23 жовтня 76.

ЗА ДРУГОМ ІВАНОМ ФИЛИПЧУКОМ

Котилися бурі военні,
стогнала у крові земля,
і наша свята Україна
ридала в огні, як маля...

Ти чув її зойки болючі
й на крилах орлиних летів
і ніс свою юність кипучу
з волинських розлогих степів —
в офіру своїй батьківщині...

Бої, хуртовини, вогні,
і орди ворожі невпинні...
І ген чужина в даліні...
Тут з лагелу в лагелу военний,
попід чужим тином у світ —
такий загадковий, хоч вільний,
ти ніс ось букет своїх літ.

Завзятість, і праця, і сила
усі побороли із див:
і мову чужинну вселили,
й в суспільстві заможно ти сів.
Із рук твоїх вийшли клейноди,
а з них ти своїх годував
і кликав усіх ти до згоди
у сляві майбутніх зарав...

І щастя хоч трохи у хаті
ти так ще зажити хотів —
з дружиною, сином, внучатком,
котрому бажав ти світів...

Та воля Господня інакша:
не з крісом в завзятім бою,
на ложі родиннім, де м'якше,
Творець прийняв душу твою.

Прощай, любий Друже — Іване!
земля ця гостинна чужа —
нехай тобі легкою стане,
бо з неї плодів ти нажав.

А мати нас всіх — Україна,
котрій ти офіру зложив, —
вітає вовік свого сина...
Для неї в чужині ти жив.

Шерне, 22 грудня 78.

ЦАРИЦІ ТРАВНЯ

Уся природа,
світ увесь
тебе, царице, величає,
царице травня
і всіх нас —
дітей терплячого народу.
О, він весь час,
весь крутий час
тебе о поміч просить ревно
і вірить все,
і вірить певно,
що травень наш не за горами,
що він тобі, царице — мамо,
сплете вже вільною рукою —
вінок
з квіток
з лугів теж вільних
і заспіває гучно, спільно
тобі гімн дяки
в славній Лаврі,
святій Софії,
всіх церквах —
у нашій рідній Україні...
Луна трястиме небо сине,
палатимуть серця у ватрі —
братерства, ласки і любови,
бо небо кров'ю запалилось,
пречистою, святою кров'ю
твого же Сина.

В огні цім рабство теж згоріло
й зродило волю і любов.
Ми віримо, царице травня,
у твою поміч і покров.

16 березня 79.

ЗБАРАЖ

Тебе зродили наші предки
ген там, в гущавині століть...
Вшивали ниточку до нитки
і місто так прийшло на світ.

Тебе князі христили наші
і посварилися — куми.
Тебе мочили в чорній кваші
азійські орди — дикуни.

Тебе зростили по-шляхетськи
таки вже наші виродки.
Купалися у польських нецьках
й кололи нас, як будяки.

Твоім ім'ям придбали славу
сусідам нашим і віки —
їх красили та їх державу
з твоєї щедрої руки.

Збудився ти одного ранку
від криків, стогонів з валів:
великий гетьман в твоім замку
так тряс захланних ворогів.

Тобою тихо торгували
чужі князі й компльот жидів.
В твоїх ставах не риб ховали,
а хмари мух та комарів.

Ти видержав разом з народом,
котрий тебе зродив, зостав...
Ти нашим був у всі негоди —
за бур страшних, ясних заправ...

Лишивсь ти нашим не легенько;
у битвах аж горів чавун...
За тебе згинув Морозенко,
за тебе кров пролляв Богун...

Так пестить нарід і годує —
тебе — дитину з повних жмень;
хоч вітер з півночі ще дує,
та ген гряде вже теплий день.

Вже над тобою воля блима
і Володими́рів тризуб
й Данилів лев в руках незримих
ведуть твій люд під звуки труб.

2 січня 1976.

ТЕРНОПІЛЬ

(МОЛОДІСТЬ МОЯ)

Тернопіль, церква Монастирська,
стара дяківка, старий дяк
й моя весна така ще близька,
і мій розгойданий каяк.

Там Кметь, і Кметик, два Букати
і я-ця брунька зі села,
життям і мріями заллята...
В ній серце полум'ям пала.

І школа наша — вулій повний,
лише нектар живий збирай;
та всі гіркі турботи ззовні
дають гіркий хлєптати чай.

А рідне сонце бруньку гріє,
яркі жаринки — пелюстки.
У мріях, піснях все ясніє
і менше колять будяки...

Пластунська палиця, кресаня,
і ночі зоряні в Гаях...
І спорт, і співи, і навчання...
Прослався ген широкий шлях...

Вже й брат Теодор є зі мною,
ночами «Сурми» кольпортаж,
а вдень з книжками під пахою,
у «Мазепинках» весь міраж.

І друзі: Чикало, Куріца,
і Влодко Пасіка, Пашук,
і попадаюнок пишні лиця,
і голосів їх любий звук.

І професори: Лукасевич,
і Танчаківський, Боднар, Мак...
Не раз-у-раз були веселі,
і не дісталось їм подяк...

В моїм родючім перелозі
теж злидні сіяли пирій,
топтали люди по дорозі,
зривали квіти з моїх мрій...

Не розтоптали, не зірвали,
отець бо Конрад сіяв теж...
Це зерно виросло й сіяло
мені у путь зі всіх мереж.

* * *

Тернопіль — світла моя юність!
Ти провесна моя й весна,
дзвінки душі моєї струни —
твоїх це струн гучна луна!

30 травня 77.

НА 60-ТІ РОКОВИНИ

(ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ)

По величі яркого літа,
по зливах всіх та громовицях,
затихли сурми і трембіта,
іржа насіла нам на крицю...

Століттями тяжіла осінь,
густі тумани налягали.
Народ заляканий і босий,
а край вандали плюндрували.

Морози потім натиснули,
вітри і Грізний, і Великий,
із тайги-півночі подули;
замерзли наші повні ріки...

Насунули ватаги дикі...
На їх чолі крива вовчиця,
лютіша від грізних й великих,
усіх звірів страшна цариця.

Замерзло все життя навколо,
пісні затихли в нашім краю,
дали за ґрати наше слово
від гір кавказьких до Дунаю.

* * *

Роки минали та століття,
ми згинули зі списку націй,
та йшли в Сибір в нужді, в лахміттях
найкращі з наших генерацій.

І кламцали по гоміциду —
щелепи, аж текли їм слини;
раділи, що й не стане сліду
ні з нації, ні з України.

Та помилилися звірюки.
Душі народу не скувати,
не розклювать її ні крукам,
ані забити, ні приспати.

Як тільки сонце засвітило
та перший грім весняний вдарив, —
усе навколо пробудилось,
піврвало пута і кайдани.

Загомніла рідна пісня,
загомніла рідна мова...
Де прапор жовто-синій блисне, —
там кожна жертва є готова.

В боях кривавих і нерівних
змагалась наша батьківщина...
Зі сходу, півночі, із півдня
рвав ворог тіло України...

Та серце рвалося до волі
і всім на світі голосило:
— На Володімира престолі
наш нарід взяв до рук кормило.

Він владар вільний є віднині
на віки цієї батьківщини:
— Соборна, вільна і єдина —
держава наша Україна.

ДОЛЯ

Приватна клініка, модерна...
У почекальні, при вікні,
де й сонце не знаходить скверни, —
муж — топить зір свій в далині...

При нім волошки — оченята
в рожевій брунці — донечка...
— Коли вже матиму я, тату,
сестричку цю чи братчика?

Вертиться дівчинка довкола,
то скаче на одній нозі,
то тата скубає за поли
десятий раз вже по черзі.

Аж входить медсестра: — це хлопчик!
Муж сонцем ясным засіяв.
Дівчатко ноги йому топче,
щоб поцілунок їй подав.

— Ти маєш братчика, Мірсю,
я маю сина, каже муж,
і чує, як росте на дусі
та пнеться вгору над вельмож...

Знов черепахою хвилини,
трясеться у руках букет...
Аж ось приносять його сина:
нагнулась соняшна блакить...

* * *

Ще жінку хоче бачить — матір,
що ось це чудо привела,
щоб поцілунок їй віддати;
а з ним і донечка мала.

— Ще ні! Ще ні! якось нервово
відповідає медсестра
й біжить аж дзвонять їй підкови
та двері щільно запира...

А потім лікар поспішає,
і знову друга медсестра —
біжить, мов серна ген по плаю,
в секундах ніби вся пора...

* * *

І знову час — у мазі муха,
а потім у дверях бліда
лікарська постать... Він без руху,
мов стогне: — пане мій, біда!

У мужа кров застигла в жилах,
на серці брила кам'яна:
— Вона? Вона? Її ви вбили?
Не лікар ви, а сатана!

І виросла нова могила
в чужому краї, а на ній:
— «Чому ти, мамцю, нас лишила?
Тебе синок не бачив твій!»

* * *

Минає місяць, рік минає...
Найліпший лікар, кажуть, час!
І муж розпуку заливає,
горілка це, вино, чи квас.

НАШЕ ЧУДО

Я бачив в Люрді наше чудо
і дякував Пречистій Діві...
На нього дивляться всі люди,
що в вірі та надії —
ідуть слідами Бернадети...
А йдуть туди предивні сплети —
всіх мов і рас —
із цілої планети.

А чудо це — свята каплиця
для нашого народу дана
в Балізіці таки «Розеру».
В ній образ Матері-Цариці —
Покрови волі, ласки, миру,
над вівтарем єдиним:
це «Вівтар України».

Не є це чудо, милі браття,
що Люрдська Діва нам вчинила?
Її це тільки просьба-сила
і знак опіки тут над нами
й народом нашим у кайданах...
Вона нас вибрала із тисяч
народів сильних і державних
і нам дала оцю каплицю,
як знак, як символ, запоруку,
що нам подасть на поміч руку
у боротьбі за нашу волю...

Молімся, браття, і борімся,
а м'язи наші тепер кволі,
любов'ю зв'язані в єдино,
самою крицею задзвонять
за волю, славу України.

25 квітня 79.

ВІНЧАННЯ СИНА

В калейдоскопі рас і націй
дзвенить англійський діалект,
на повних грудях чорних грацій
шовковий шаль собі не звик...

У небо б'ють соборів вежі
над лентами індійських рік,
і червоніють криці хвижі,
як кровообіг і як лік.

Оце Пітсбург — колиска долі,
а юности й кохання шпиль —
мого синка та його Лялі —
дружини ген з-за тисяч миль.
У Бога далечі немає,
тому дозволив їм знайтись,
і океан, як плай у гаї,
під їх коханням простеливсь...

А це кінчається вінчанням —
природи Божої закон;
хто не зловив його зарані,
цей знайде тисяч перепон.

* * *

На крилах птаха сталевого,
над океаном кілька миль,
ми Бога молимо святого,
щоб крилам дав достатньо сил

дійти щасливо на весілля...
Під нами хмари й океан,
над нами думка у безсиллі
і Божий Дух, як Вічний Пан...

Доїхали, славити Бога...
І влаштували нас свати
в своїм кастелі стопорогім,
покіль дійдемо до мети.

У метушні передвесільній
родинна склеїлася зв'язь...
На молодій вже шати білі,
а син наш до вінчання князь.

Перед батьками на колінах,
батьки з іконою в руках
благословлять дочку та сина
на їх щасливий, спільний шлях...

А потім церква у кадилі,
в свічках горить іконостас,
і три жерці фелонокрили
Господній звершують наказ!
Михась — наш син і його Ляля
вже закосичені в вінок,
а руки їхні — їхню долю
зв'язав на віки рушничок...

Як відгомін на славу Божу,
співає десь високого хор,
«Аве Марію» — чисту рожу
на вітвар стелить батько — Юр...

* * *

Ось так вінчання закінчилось...
Весілля в клубі почалось
і закутилось мотовилом,
а деколи і помелом...

Промови, тости, співи, танці,
і коровай красунь-тюльпан,
і пишна мама — пані Танця
вирівнує на силу стан...

Ми з Люсею — батьки щасливі,
смакуємо весільний час,
а він, як птахи полохливі,
летить і з нами, і від нас...

Та почуття, що наші діти
беруть ось віжки вже до рук,
таємним щастям в серці світить,
дзвенить в душі бадьорий звук —

на честь і славу Господеві —
Володареві вічності,
лиш з Ним, лиш в Нім ми є щасливі
в гурті братів й на самоті.

20 січня 1980.

ХРИСТОС ВОСКРЕС

Замучили та розп'яли —
на хрест прибили Бога-Слово
й сторожу перед гріб дали,
щоб не ожило Воно знову...

І тріюмфують, сміючись,
та гладять бороди червоні.
І плачуть юди, повзучи —
в огні сумління аж до скону.

Настав ось День, Воскресний День,
предречений на Свято Бога
і вся сторожа нітелень,
ворожа сила в судорогах.

Ось Бог у славі з гробу встав,
піврав кайдани пекла, смерти
та з неба вічного заграв
нам дав вогонь, котрого стерти

не в силі навіть сатана,
не тільки ворог наш відвічний...
До волі жажда-глибина,
нам дана Богом Вічним...

Серця в молитві — сама грань:
Спасителю усього світу,
змилосердися і поглянь
на нас з висот! Ми ж Твої діти.

Ось вороги розп'яли теж
державу нашу, нашу волю,
женуть нас геть із наших меж,
газдують вже на нашім полю...

Спасителю! В нас віру грій,
що Твоє світле воскресіння
принесло нам душі спасіння
і стало символом надій,

що не загине наше слово,
що волю ми здобудем знову
аж заіскриться з наших лез, —
бо Ти для всіх, для всіх воскрес!

16 березня 80.

МОРЕ

Цілу ніч під вікном гуде море
і колише, співає до сну,
з берегами таємно говорить...
А я тільки у мрії пірнув...

Вранці сонце з-за хвиль виринає,
сипле іскри з червоних орбіт,
і життя, і пісні розсіває,
вирощає із хвиль самоцвіт.

Чи я спав, чи не спав, вибігаю
зустрічати цю Божу красу
і поклону глибоку складаю,
і подяку гарячу несучу.

Торральта, 19 квітня 1980.

ЗАЦВІЛИ ЯБЛОНІ В САДУ

Зацвіли яблоні в саду,
у нашому, тут в Евуетах... *)
Тягну я косу, як біду,
під ритм б'ючок моїх на сплетах.

— Старий! дрізд свище, відпочинь!
Зятів двох маєш, сина, внуків.
Для них лиши важкий цей чин!
Вже в'януть в тебе руки.

— Я саме це для них роблю
як батько мій робив для мене,
як рідну він орав ріллю,
як роздавав нам всім свячене...

Ось так із прадідів всі ми
плекаєм міт землі та роду,
хоч стелим рідні килими —
ось тут в чужині... Яка шкода!

Зацвіли яблоні в саду,
неначе в рідній Україні...
Я рідну пісеньку гуду
про прапори все жовто-сині.

*) Село, де маємо город.

1 травня 80.

ХРИСТОС ВОСКРЕСНЕ В УКРАЇНІ!

Знуцання, кпини і побої,
вінок тернистий, хрест і смерть...
І рев, і сміх юрби страшної, —
і келих виповнений вщерть!

«Зруйнують храм цей, я за три дні
його поставлю!» — раз сказав...
Не розуміли учні бідні...
І в гробі другий день минав...

І так ці другі дні минають
і чорні ночі в наших душах;
а сумніви лиш дозрівають,
падуть надії у калюжі...

Не віримо вже Магдалинам,
Петро при ватрі ось червоній...
А півень піє, як на кпини;
мовчать воскресні наші дзвони...

Та прийде третій день, воскресний,
Петро в сльозах зіпресь скалою,
не будуть юди, буде месник,
що хрест піднесе над юрбою.

Христос воскресне в наших душах,
воскресне віра в перемогу,
і ані тюрми, ні «катюші»
не розіб'ють Дніпра порогів.

Як віримо у воскресіння
Христа у сьйві та у славі, —
так вірмо, що з тюрем, каміння
воскресне воля нам в заграві!

І наші дзвони у святинях,
свобідно заголосять світу:
Христос воскрес і в Україні!
Народ наш вільно буде жити!

ВІН З ВІРИ ПОЧАВ СВОЮ ПУТЬ
(ЙОГО БЛАЖЕНСТВУ КАРДИНАЛОВІ
І ПАТРІЯРХОВІ ЙОСИФОВІ)

*«Вірою еригонські мури
по семиденнім обході впали».
(До євреїв 11.)*

Він з віри почав свою путь —
послушну, тернисту, бурхливу
і з віри віддався до пут,
а долю вхопив він за гриву,

цю долю вертку, вогняну —
народу свого в лоні церкви...
І в цьому бігу він пірнув
у битву, де сипляться жертви.

Він вірою став на чолі
борців теж із віри крилатих
й за душу народу боротись велів,
за волю для рідної хати.

* * *

Палали широкі воєнні вогні,
заблмала воля, як свічка,
і згасла у крові, у власній сварні,
полилась невільників річка...

І він в ній за віру поплив
між сотнями тисяч невинних
і в темряві іншим світив,
зносив мужньо муки і кпини...

І вірою виріс над всіх,
не чув вже побоїв ворожих, —
неволя народу боліла, як гріх,
аж серце товклося в огорожі.

За віру Господь переніс
його із тюрми в «Палаціну»,
де йому подав важкий спис
й вести нас велів в Україну.

За віру теж Бог йому дав
і душу широку і плечі, —
і серце, як відблиск заграв,
що нарід до єдності кличе.

А в єдності нарід — титан,
імунний на вражу отруту;
іде у майбутність, як витяз,
як пан —
сам Бог йому стелить маршруту.

* * *

І виросла сітка святинь,
і бази культури, науки —
по вільному світі,
де лиш оком кинь,
його там і серце і руки.

Це вірою він доказав,
що носить у серці від Бога;
а віра — це відблиск свободи
і прав,
над ворогом душ — перемога.

17 серпня 77.

РОМАНО-СІЛЬСЬКІ НОВОБРАНЦІ

*А як мене остригли
в Збаражі на ринку,
прийшла мила позбирала
кучері в торбинку.*
(нар. пісня)

Гуде луною Сапариха —
Романове-Село в піснях...
Знов плаче мати-Морозиха
в дзвінких, юнацьких голосах...

Козацькі ллються і стрілецькі,
під скрип розгойданих возів,
по битім шляху киданецькім
до медоборівських лісів...

На ринку в Збаражі ще гучно
і в ратуші теж метушня;
в мундирі польським жирний ключник,
над ним чухрате вороня...

Стою, неначе прадід Адам...
Старшини польські за столом...
І сміх, і кпини ввічі градом,
чужим, колючим помелом.

— Jaki twój język macierzynski?
питає офіцер мене.
Відповідаю: — український,
та знаю, лайка не мине.

Стовпом застигли очі в лобі,
синяві губи затряслись:
— Co myslisz ty, kabane, sobie?
Takiego tutaj nie jest dziś.

— A narodowość? — Українська.
Тут офіцер аж тигром звивсь:
— Za Żbrucz! Za Zbrucz! Ty mordo świńska!
— Тут і мій прадідь народивсь.

І так один юнак за другим,
і так село йшло за селом...
Тремтіли стіни від наруги
і блідли лица за столом.

На ринку знову сміх і галас,
пісні рекрутські знов гудуть,
неначе воля завітала,
так юність розпирає грудь.

Хоч всюди «рогатівки» колять,
цвітут «мазепинки» в піснях.
Так потішаєсь наша доля...
Чужим пшениця, — нам стерня...

О, скільки їх, цих новобранців
Романове-Село дало —
всім окупантам до їх шанців,
могил там скільки зацвіло...

Молімся, щоб Господь на небі
народ наш далі хоронив,
щоб дав побіду, не загибель
і дні неволі скоротив!

Я бачу день ясний, весняний;
і воля сонцем розлилась,
і вільний сміх, рясний, багрянний
від Закарпаття по Кавказ.

ТАТАРИ В ХУСТІ

(Татаро-монгольські війська під проводом хана Батия напали на українські землі 1239 році, зруйнували Переяслав і Чернігів, у грудні 1240 року, після кривавої боротьби, захопили і зруйнували Київ. Спустошивши Галицько-Волинське князівство, орди Батия вдерлися на землі Закарпатської України. Події тих часів описані в цій поемі.) *Присвячую другові Степанові Вайді.*

Шумить Ріка, клекоче гнівно,
мов б'ючка велетня, жене
криваві води в тиху Тису
й веління їй дає страшне,

щоб ген чужими болотами
Дунаю аж донёсла вість,
Дунай до моря і до мами,
що кров дала одну і кість.

Пекельна ніч, бодай не снилась,
як Хуст татари облягли.
Бійці князя, мов леви, бились
і до ноги всі полягли.

Шумить Ріка, несучи трупи
і пригортаючи живих,
Татари, як драпіжні супи,
мов демони всіх світа лих,

грабують, нищать, роздирають,
живих ще ріжуть, мучать, б'ють,
у воду ранених кидають...
Так божеволіє їх лють.

Усіх дітей в ясир забрали:
пороблять з менших яничар,
в кайдани старших закували
й пашові поведуть як дар.

У цій пекельній хуртовині,
за реву бісових татар,
дітей та ранених квіління,
пожеж сягаючих до жмар —

Степан-школяр в сорочці тільки,
босоніж, тихо з-поза хиж,
підкравсь татарам аж до стійки:
в руці у нього блиснув ніж...

Згубився стогін в хуртовині,
аж дуба став татарський кінь
та гнався вітром по долині,
поздовж Ріки таємну синь.

Степан летів конем щосили,
за віжки міцно держучись,
понад Ріку, що тут зродилась
із Ріпи Чорної колись.

Татарський кінь боками носить,
з вудила ллеться аж піна.
Та юнакові то недосить,
він — весь натягнена струна.

— Орлом лети, мій коню далі!
На полонині нянько мій,
і дядько Гриць, сусід Невдалий
та легенів ще цілий рій.

Їм мушу вість подать цю строгу,
що ворог хоче йти до гір,
що хоче знищить Горінчово,
Волове й красний Синевір.

Кінь спотикнувся... — Монгольське стерво!
кричить з стривогою Степан.
— Біжи! щоб супи тебе дерли!
Тепер паша́ я твій і пан.

Ось недалеко Горінчово...
Та кінь ще раз спіткнувся і впав.
Юнак зірвався на рівні ноги
та оленем в село помчав.

— Монголи йдуть, усіх поріжуть!
На полонини ген, до гір!
Маржина там, ви в силу свіжу
беріть косу́, беріть топір!

Село — діткнуте муравлисько,
рознісся болем плач дітей...
Та наш Степан тепер вже близько,
хоч серце рветься із грудей.

Загавкав пес... Вже батько з хати,
за ним теж мати і брати...
— Степан зі школи! кличе мати.
— Що сталось, сину? Як це ти?

Кричить задиханий хлопчина:
— Весь замок, місто все горить,
уся загинула дружина,
князя татари...

— Хлопче, цить! —
закликав батько і взяв сина
й повів в колибу, а брати
розбіглись скликати дружину
на відсіч-бій страшний іти.

* * *

Сходило сонце на діброви
Чепéсу, Стрімби, Негрівця;
та не будилось Горінчово,
мовчало тишею мерця.

Ген над лісами, в полонинах
сховались люди всі з села,
загнали там усю маржину,
мов смерть косою замела.

А там між скалами стрімкими,
над кручами, на деревах,
сини сміливі Верховини
ждали татарських вже ватаг.

Сміялось сонце, грався вітер
на гіллях дубів та ялиць,
але не чуть було трембіти.
Орла, як меч — двоє зіниць

на південь глянуло: татари!
Крикнула сойка в гущині
та гайвороння чорні хмари
закрили небо в даліні.

Пугач озався... За хвилину
земля стогнала від копит,
бо коні пхались на стежину
вужьку, дзвенів аж щит об щит.

Мов з пекла самого почвари
в гострокінчастих ковпаках,
на Верховину йшли татари
і смерть несли в своїх руках.

Гірські орли на них дивились
з своїх хижацьких криївок,
а каменюк могутні брили
ждали на смертоносний скок.

Степан при батькові на скелі.
У нього лук і сагайдак,
топір та очі — морські хвилі,
а серце — стиснений кулак.

Ряди спинились: барикади!
Їх тисне дальший ряд падлюк...
Аж тут на них могутнім градом
лявіни грізних каменяк.

Гудіння, зойки, рев скажений,
мов тури дикі у різні,
толочать коні поранених...
З верхів сміливі легіні

каміння котять, сиплють стріли:
за друзів з Хусту, за князя,
за край в руїнах, за могили,
за кров і слози мстилися.

Ще раз посипалось каміння
і стріли влучні на татар.
На втечу бісове насіння
хотіло датись, та удар

дали їм наші верховинці —
дорогу заступили їм.
На стежці крутій поодинці
торощать голови усім.

Так билось славне покоління —
степу — правнуки русичів,
орли Карпат; свої стремління
несуть на вістрях стріл, мечів .

Кошиці, 1965.

* * *

РЕЦЕНЗІЇ

Володимир ЖИЛА

«ПІСНЯ ВІРИ», ЯК ДЖЕРЕЛО КРАЩОГО ЗАВТРА

Нещодавно вийшла четверта збірка поезій Михайла Качалуби п. з. «*Наш талант*». У ній вміщено 41 вірш. Таким чином, маємо перед собою збірку не дебютанта, а автора з поважним творчим доробком. Вірші почав він писати ще в гімназії. Друкував їх тоді у львівських часописах «*Молоді каменярі*» та «*Студентський шлях*». Перша його друкована збірка «*Польові дзвіночки*», що вміщувала дитячу поезію, вийшла в світ у Чехо-Словаччині (1966). Чергові збірки, «*Бул'варами серця*» (1971) і «*Вільним крилом*» (1972), появились вже в Парижі.

Народився Михайло Качалуба 7-го листопада 1908-го року в селі Романове-Село (Збаражчина) в родині свідомих українських селян. Середню школу закінчив у Тернополі, а медичну освіту здобув у Женеві (Швейцарія). Вертаючись додому після студій, мусив зупинитись у Чехо-Словаччині, бо наспіла польско-німецька війна. Залишившись у Словаччині, працював лікарем у Дольнім Кубіні, згодом у Кошицях — до 1968 року. Там познайомився і нав'язав тісні зв'язки з українською інтелігенцією Пряшівщини. Виступав на сторінках української преси — «*Дуклі*», «*Нового життя*», «*Дружно вперед*» — як поет і публіцист, а також професійно, як лікар, друкуючи свої статті словацькою мовою в часописах «*Slovenský lekár*», «*Boj o zdravie*», «*Oravský roľník*» тощо. Після трагічних чехо-словацьких подій 1968 р., Михайло Качалуба з родиною переселився до Швейцарії, де працює лікарем і продовжує свою літературну діяльність.

Отже, маємо ще одного лікаря-поета. Його ім'я і творчість, покищо, маловідомі, бо визнання поета не прийшло відразу. Проте понад 120 віршів, досі надрукованих, є доказом його поетичного зростання, пройнятого оптимізмом, утвердженням прекрасного в нашому житті та глибокою вірою в майбутнє.

Загально, поет у своїх збірках не групує віршів в окремі цикли, за винятком останньої збірки, в якій чотири вірші надруковано під заголовком із циклу «Після причалення», а три вірші з циклу «Вакації — відпочинок». Проте, для полегшення розгляду його віршів (ми не мали доступу до збірки «*Польові дзвіночки*»), покладемо в основу наше власне групування і підемо по лінії ідейно-тематичного принципу. Таким чином, будемо мати суспільно-патріотичний цикл, релігійний цикл, цикл природоспівний, цикл родинний та різне. В цей останній цикл увійдуть, перш за все, вірші епізодичного характеру, вірші-присвяти тощо.

На суспільно-патріотичні теми в автора творів чимало. Деякі мають значну мистецьку вартість, у них відчутні принциповість, гостра спостережливість, влучність слова чи майстерність у відтворенні окремих образів. Ось, наприклад, з вірша «Наш талант», що його автор поставив як заголовок для останньої збірки:

Господь їй простягнув долоню
і дав талант —
увесь загін цей — Україну,
так соняшну і ласу,
позичив їй до вичерпання часу...
(Стор. 7)

А далі через одну строфу:

А ми?
Що скажено Йому?
Як газдували? Що придбали?
Чи закопали —
в сварні із трупами у глину
цей наш талант?
Цю нашу Україну?

(Стор. 8)

В цьому вірші нема зайвої реторики, нема дидактизму, є в ньому романтика боротьби, що постає перед народом на шляху до високої мети.

Формально добрий вірш знаходимо також у «Не зламать тебе нікому!» (за мотто до нього автор узяв відомий вислів Лесі Українки: «І ти колись боролась, мов Ізраель, Україно моя!»). Поет, який любить свою Вітчизну, вважає себе часткою народу, не відстає від життя, не залишає поза увагою нічого в його розвитку:

...А там тепер —
вже сяють катакомби
від свіч гарячих,
серць кипучих;
росте нове завзяття.
І віра в Бога й Україну
палає вже багаттям...

*

Ні,
не зламать тебе нікому,
моя ти Україно! —
Нам Богом дана земле!
Бо ти —
твердіша сталі,
сильніша грому,
і твої діти перейдуть —
оцю пустиню грізну
і вільною знов станеш ти —
моя вітчизно!

(Наш талант, стор. 21)

Коли підійти до цих рядків з вузьколітературної точки зору, то декому може не сподобатись їхня декларативність. Ми, тим часом, уважаємо їх воістину пророчими. Поет говорить про свій кровний зв'язок з Вітчизною, що терпить в катакомбах. Це та полум'яна

поезія, що підсиле горіння національного багаття. В цьому вірші є добрі мистецькі образи, влучні контрасти й закономірний ритм.

Хоч деякі вірші з суспільно-патріотичного циклу вийшли в поета слабшими, поетично й тематично, все ж вони мають провідну думку та основну ідею, навколо якої поет розгортає свої образи, подаючи окремі вислови з повчальним змістом. Наприклад, «Шалений, кажуть» закінчується такою сентенцією:

Мудрагелі!
Второпати так важко вам,
що воля сходить на могилі,
Голгота — воскресіння храм.

(Наш талант, стор. 15)

А вірш «Коли ми врешті..?», хоч навіть слабший від попередньо обговорених, через зайву риторичку, дидактизм та формально-стилеві засоби, має блискуче закінчення:

Коли ми врешті зрозумієм?
Коли зіллємось в моноліт?
Що роздавить ворожу змію,
що сповнить предків заповіт?

(Наш талант, стор. 16)

За ритмом вірша читачеві пропонується наголос роздавить. Це неправильний наголос, бо треба роздавить.

Наш автор — людинн глибоко релігійна, що любить заглибитись у таїнство Різдва чи Воскресіння та вказати на їхню надприродну силу й красу:

Ген там, в сніжні ліси Сибіру,
до таборів за дроти, мури,
нехай несе ця пісня віру,
придавить біль, злегшить тортури
братів катованих вже літа...
«Христос родився! Славіте!»

(Наш талант, стор. 39)

(Тут знову знаходимо неправильний наголос дрóти, правильно треба дроті́).

Безумовно, увага поета звернена у вірші на «пісню віри», як джерело кращого завтра. Він бере до уваги й пересічність читата, і його читацьке сприйняття, тому відповідно насичує свій поетичний рядок, робить його привабливим та безпосереднім. Цей цикл зарепрезентований майже десятком віршів переважно в третій збірці. Деякі з них виведені немов молитви:

з глибин серця молюся-кричу:
о, свободу здобути дай, Боже!

(«При вертепі». Вільним крилом, стор. 18)

Поетова віра зростає ще більше, коли він стоїть при вході до людської яскині:

Я вірю,
я знаю —
хто Матір благає —
не згине в кайдани закутий.

(Вільним крилом, с ор. 26)

Цікаво, що авторова релігійна поезія глибоко національна. Вона має в собі також цінні моральні якості й незгасну любов до волі. Переплетена пристрасною принциповістю у розв'язанні життєвого конфлікту:

Ми встанем з мертвих,
як наш Бог,
вже тут, на нашій рідній Україні,
у наших дітях і в онуках,
й на згарищах і зрубах
ми двигнем хрест Його —
в тризубі!

(«Христос Воскрес». Вільним крилом, стор. 25)

У цих віршах знаходимо також не абиякі мистецько-дидактичні якості, посилені сприйнятливістю фор-

ми й чіткістю композиції. Улюбленим мистецьким засобом поета тут є контраст — така страшна різниця між реальністю і законним правом народу:

Дай прозріти мені!
Дай теж жити, як люди!
Дай свободу мені
у священній борні!

(«Народ мій». Вільним крилом, стор. 30)

Цикл природоспівний більш ліричний від попередніх циклів. Вірші тут, як правило, коротші — в них менше подробиць. Чималу роль відіграє загальне звучання та особлива інтонація, що такі характеристичні в нашого поета. Як приклад, ось вірш «Веселка»:

Хто ж це?
Хто цей стяг підносить?
Хто малює барви ці?
Хто це мочить в хмарах коси?
Пензель хто держить в руці?

Сонце, сонце — владар злотий,
чудотворний цей маляр —
спектр свій кидає напротив,
на крапельки водних пар.

(Наш талант, стор. 38)

(В цьому вірші краще було б вжити слово «краплини» замість «крапельки»).

Перша строфа вірша складається аж із трьох питань, що мають у собі окрему інтонацію. Поет проникає в суть веселки та прагне відтворити красу її появи, дотримуючись мистецької правди. Зображений пейзаж наскрізь правдивий, реальний і сповнений простоти. Весна для поета «рясна, розсіяна, дзвінка» («Весна прилинула...», *Наш талант*, стор. 36). Вона «постукала» в його серце й воно «грає на всі струни». Знову ж простота будови вірша поєднується з гнучкі-

стю думки, а метафоричні епітети утворюють окреме мистецьке означення та виділюють весну, як щось близьке їй дорозе поетовому серцю.

Подобається нам також поезія з циклу «Після причалення» (*Наш талант*, стор. 59), де поет прагне піймати «клапоть блакиті» неба:

Все вище і вище
по шині зубатій,
з тунелю в тунель,
щоб клапоть блакиті піймати
й розвішать в душі
ряди акварель...

Вершок ось —
і білі хмаринки килимом,
і сонце, і далеч, і синь.

У вірші «Весна гряде...» (*Вільним крилом*, стор. 42-43) поет говорить із «туманом» і «вільним з чайкою» вимахує «крилом» (звідси й заголовок для третьої збірки). У вірші видно, що наш поет лікар, бо він застосовує медичну термінологію й по-науковому осмислює природу. Саме так змальовує і прихід весни:

весна ін'єкцій
величезні дози
вже впорскує у всі бруньки.

Мистецький образ, змальований тут абстрактно: весна, немов би лікар, впорскує в природу життя та дає відчутне поняття розвитку.

Родинний цикл віршів дуже об'ємистий. У ньому поет подає не лише яскраві образи, а й справжню любов до своєї матері, дружини й дітей. Він звертається з пієтизмом до своєї матері:

Найдорожча, єдина!
вся вдячність моя і любов
у піснях до Бога самого полине
в моїх доки жилах б'є кров.

(«Моїй дорогій мамі». *Бульварами серця*, стор. 23)

Це один з найранніших віршів, написаний ще в лютому 1963 р. і пройнятий великою щирістю й любов'ю. Велику задушевність і доброзичливість до дружини відчуваємо у вірші «Моїй Люсі» (на день її народження):

Б'ють веслами літа,
б'ють по плесі життя
і летять, і летять журавлями...
Йдем разом, дорога,
в цю мету, в це пуття,
а дітки вже й онуки за нами...

(Вільним крилом, стор. 49)

У віршах родинного характеру поет немов би заново творює життя, а разом з тим висловлює свої почуття та ідеали. Вони приносять нам не лише насолоду, а й і хвилюють нашу уяву та примушують нас краще пізнати життя.

На закінчення хочемо ще відзначити цикл «різне», до якого відносимо вірші-присвяти, поезії на медичні теми, наприклад, «Рубеола», «Лікар і смерть», «Нічна готовість», «Пацієнт», «Лікар-батько», «Перед абортom», «Гімн убитих фетусів» тощо («Бульварами серця», стор. 25-31), вірш «Мое ім'я» («Наш талант, стор. 29) та інші. Цікавими тематично й багатими поетично є вірші на медичні теми:

— Лікування вельми строге,
терпеливість,
час.
Віра — сила,
в перемогу — перелаз.

(«Пацієнт», стор. 28)

В цих віршах поет-лікар пише також про життя, його вартість та його фізичні вияви:

Життя, життя —
що це життя?
Що означає жити?
Горіти? Рухатись? Вбивать?
Чи може всіх любити?

(«Гіми убитих фетусів», стор. 31)

Для поета життя — це, без сумніву, любов. Вона, в його розумінні, найвища категорія існування. І він старається піднести її до самих вершин, надати їй особливої зібраності та активізації. Він вніс її в ряди медичної тематики, щоб тим самим розшукати її зміст та лірично розглянути її значення в житті.

Не можемо ніяк поминути в цьому огляді вірша «Мое ім'я», тому що він написаний від душі й порушує актуальне питання українського прізвища на чужині.

Тому вернувся я до тата
і Katchaluba так вже пішу.
Але персона я нон грата
з таким ім'ям і так залишусь.

Пости, що діти здобувають —
це розумом, а не ім'ям;
бо Качалубу поважають,
та він їм «екзотичний крам».

Змінити радять... мов шкарпетки,
ім'я, що прадіди носили,
позичити очей в покритки
і совість застромить на вили...

Я голову підняв сміливо:
«Моя робота є вам любя?»
кажу їм твердо, хоч ввічливо,
так я до смерти КАЧАЛУБА.

(Неправильні наголоси пропонується в словах пішу замість пишю й ввічливо замість ввічливо).

У цьому вірші є поважна доза іронії. Рядки — «змінити радять... мов шкарпетки», «позичити очей в покритки» треба читати з насмішкуватою інтонацією, щоб відтворити їхнє протилежне значення. Тут за позитивною оцінкою легко виявляється сатиричний підтекст та іронічне висміювання. Отже, хто плянує змінити своє рідне прадідівське прізвище, тому радимо прочитати вірш поета. Цей вірш, на нашу думку, ніколи не втратить свого значення. Він витончений і делікатний своїм змістом. Хоч формою дещо кострубатий, зате гострий, немов меч, своїм значенням.

Останню збірку «*Наш талант*» видано дуже чепурно із світлинок автора, з коротким післясловом Йосифа Андрієнка «Любов його — джерело» та гарною ілюстрованою обкладинкою роботи Івана Лазора. Попередні збірки видано культурно й без більших коректорських недоглядів.

Луббок у Техасі, 28-29 травня 1975 р.

ЩО ПИШУТЬ ПРО МЕНЕ ІНШІ:

(НАВОДЖУ КІЛЬКА ФРАГМЕНТІВ)

Фелікс КОРДУБА («Новий Шлях» 1975)

Поезія Качалуби багата мовою. Він дбає про розвиток національного народного духового скарбу — мови. Поет змагається за розвиток мови, за збагачення поетичного словника. В його поезіях є багато і корисного, об'єктивно-правдивого, історично цінного. Він поетично в поезіях ставить проблеми; своїми моральними якостями стоїть вище за докільця, виступає ідейним керманічем. Його незадоволення сучасною дійсністю виливається тужливими роздумами; він своїми моральними якостями високо підіймається над загальним. виступає ідейним християнином і патріотом власної батьківщини. У багатьох ліричних поезіях поета віддзеркалені настрої патріотичної туги за рідним краєм, повитим темрявою, у незламній вірі:

«Ми встанем з мертвих,
як наш Бог,
ми двигнем хрест Його —
в т р и з у б і!
(Христос Воскресе!»)

Лука ЛУЦІВ («Свобода» 5. 9. 75)

Патріотичні й релігійні вірші д-ра Михайла Качалуби досить осамітнені на тлі нашої еміграційної поезії, яка, можна сказати, немов соромиться згадувати Україну, щоб не зразити своїх, а ще більше чужих лібералів, «українським шовінізмом»...

Правда, загальнолюдське є одночасно українським, та наші письменники у вільному світі повинні так писати, щоб українське ставало загальнолюдським!

Орест ПИТЛЯР («Америка» 7. X. 75)

Щирим патетичним почуттям пронизані майже всі вірші Качалуби і ті писані у Словаччині, завуальовані, приховані, що нагадують підсоветську «захалявну» поезію, і ті писані в тріумфальному вибусі після втечі на свободу:

«Воно не загине —
Оце кредо.
Не може згинуть,
Бо житиме у моїй батьківщині,
Бо житиме усюди там,
Де доля не від нині
Жене моїх братів..
Бо мусить жити його віра»...

Й. АНДРІЄНКО

Збірка «Тріпотіння крилят» свідчить про те, що М. Качалуба не збайдужів до своїх найменших читачів. Йому йдеться про те, щоб українські діти виростили скромними, щоб не забували своє походження, щоб працювали й молились за свій рідний край, щоб вивчали рідну культуру й історію, бо:

Коли до їх глибини пірнеш,
знайдеш красу там, ціль і сенс;
чуже все — красне та цінне,
та рідне — краще над усе.
(Нашим діточкам)

Лідія ЛУГОВА («Новий Шлях» 20. 7. 74)

Його чудові ліричні поезії можна поділяти на патрістичні, релігійні й присвячені його рідні, а також немов поклін природі, яка має на поета великий вплив. Окрему ділянку немов творять поезії з його лікарської праці. В його патріотичних поезіях відбивається гли-

бока туга за рідною землею, як наприклад у вірші під наголовком «Україні» («Бульварами серця» с. 33):

«Кохана моя, батьківщино,
хоч стільки минуло вже літ
від хвилі — коли я покинув
обійми твої йдучи в світ —
я ніжність твою материнську
й квітучу дівочу красу
несу від колиски — дитинства
й до гробу таки донесу».

О. СУЛИМА-БОЙКО («Новий Шлях» 9. 7. 75)

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР В МЮНХЕНІ

(УСП) Миле враження лишилось у присутніх від літературного вчора, присвяченого поетові-лікареві Михайлові Качалубі із Швейцарії. Ця імпреза відбулася 30. 5. ц. р. в Мюнхені за ініціативою Представництва «Слова» на Європу.

Лікар і поет. Таку симбіозу не раз зустрічаємо в літературі. І не дивно. Адже професія лікаря дає найбільшу можливість не тільки вивчити фізичний стан людини, але разом з тим і пізнати найглибші переживання пацієнта, який ніби сповідається перед своїм рятівником у білому халаті за зачиненими дверима. В кабінеті лікаря людина роздягається до сорочки не лише в прямому розумінні цього слова, а і в переносному.

- - -

ПОПЕРЕДНІ ТВОРИ МИХАЙЛА КАЧАЛУБИ:

- 1) «Польові Дзвіночки» (вірші для дітей) 1966 — Пряшів.
- 2) «Історія справа буденна». Новеля надрукована в колективній праці «Розмова сторіч», під редакцією поета й письменника Івана Мацинського, 1965 — Пряшів.
- 3) «Бульварами серця» — збірка поезій, 1971 — Париж.
- 4) «Вільним крилом» — збірка поезій, 1972 — Париж.
- 5) «Наш Талант» — збірка поезій, 1975 — Париж.
- 6) «Тріпотіння крилат» — вірші для дітей, 1978, — Париж.
- 7) «З моєї одиссеї» — лікарські спомини, роки 1939-1945, друковані в «Українському Слові» — Париж.

ЗДОРОВЕЛЬНО-ЛІКАРСЬКІ ПРАЦІ:

- 1) «La valeur pratique de la Réaction biologique de la grossesse» — Thèse de Doctorat en Médecine, 1937, Genève.
- 2) «Як довго ще нищитиме туберкульоза людство?» «Народний календар» 1969 — Пряшів.
- 3) «Що знаємо про віруси» — теж там.
- 4) «Тютюн і здоров'я» — Календар-Альманах 1974, Торонто.
- 5) «Старість» — «Дзвони» — 1978, Рим-Дітройт.
- 6) «Чому доходить до старечої деменції?» «Новий Шлях», 1969.
- 7) «Артроза», «Новий Шлях» — 1980.
- 8) «Лікування живими клітинами» — «Новий Шлях», 1969.
- 9) «Артроза кульшевого суглобу» — «Новий Шлях», 1980.

Та десятки інших лікарських фейлетонів і статей у словацьких лікарських журналах — щоденників чи тижневиків.

З М І С Т:

	Стор.
1. Моїй дорогій Люсі (на ювілей нашого вінчання)	7
2. На сороковий ювілей нашого вінчання	8
3. На сороктретій рік нашого вінчання	9
4. Моїй Люсі на її день народження	10
5. Моїй Люсі на 19 серпня 1970	11
6. Веду дискусію	12
7. Моїй Люсі на 19 серпня 1975	13
8. Наш Святвечір	14
9. Наше Різдво	15
10. При Віфлеємській зорі	16
11. На Новий Рік	18
12. Люся у gripі	19
13. Ген за озером Леманом	20
14. Змучений місяць	21
15. Поз'їжджалися онуки	22
16. Старці	23
17. Весна в Монтреу	24
18. Весна	25
19. Мій працівний день	26
20. В Мюнхені	27
21. Ранок	28
22. Кошу траву	29
23. Весна в Женеві	30
24. Хреста шукаем	31
25. Ми з інших партій	32
26. Проф. Мих. Губчакові	34
27. Мій день народження	36
28. Осінь	37
29. Мойому опонентові зі «Слова»	38

30. Остався муж	40
31. Мій сон	41
32. Наше коріння	42
33. Як сумно, як важко...	42
34. На вершинах	44
35. На пляжі	45
36. Лікую інших	46
37. Я знову тішуся весною	47
38. Мати без серця	49
39. Чотки	51
40. Наша зміна	52
41. Мої сліди	53
42. Не так воно там...	54
43. З весною травень одружився	56
44. Мене збудив травневий місяць	57
45. На горі Лема	58
46. Вакації ніби	59
47. Куррікулюм вітає	60
48. Людина	61
49. Христос родився	62
50. Наші сусіди	63
51. За Проф. М. Єремїївом	65
52. Його Блаженству Кард. Сліпому	67
53. Христос Воскрес	69
54. Христос Воскрес	70
55. Нехай Христос воскресне в нас!	72
56. Христос Воскрес!	74
57. Кінець «Святого Року» в Римі	75
58. Не здатись боротьби!	76
59. Веду мову з океаном	77
60. Образки з Парижа	78
61. Париж	79
62. Ніч в Парижі	80
63. Позбираю мої сльози	81
64. Бабуся і лікар	82
65. Лікар і поезія	84
66. Моїй Дорогій Люсі на її ювілей	85

67. Там Бог народився	86
68. Святвечірня Зоря	87
69. Ангола	88
70. Епілептик	89
71. Іванні Чорнобривець	90
72. Володимирові Яніву	92
73. Інженерові Мих. Гаврилюкові	94
74. Авдієнція у Кардинала Сліпого	96
75. Після одних «Загальних Зборів»	98
76. За Другом Іваном Филипчуком	100
77. Цариці травня	102
78. Збараж	104
79. Тернопіль	106
80. На 60-ті Роковини	108
81. Доля	110
82. Наше чудо	114
83. Вінчання сина	116
84. Христос Воскрес	119
85. Море	121
86. Зацвіли яблоні в саду	122
87. Христос воскресне в Україні	123
88. Він з віри почав свою путь	125
89. Романо-сільські новобранці	127
90. Татари в Хусті	129
Рецензії :	134
«Пісня віри», як джерело кращого завтра — Проф. Волод. Жила	135
Що пишуть про мене інші :	
Фелікс Кордуба	145
Лука Луців	145
Орест Питляр	146
Й. Андрієнко	146
Лідія Лугова	146
О. Сулима-Бойко	147
Попередні твори Мих. Качалуби	148

10